

УДК 351.85(477) (045)

DOI 10.31651/2524-2660-2018-13-84-90

ORCID: 0000-0001-6991-0588

МИХАЛЬЧУК Олена Олександрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
педагогіки вищої школи і освітнього
менеджменту, Черкаський національний
університет імені Богдана Хмельницького,
Україна
e-mail: mikhalychuklena@gmail.com

УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ІДЕЙ ВІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МАРІЇ МОНТЕССОРІ

Анотація. Увагу акцентовано на вдосконаленні управління та організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. Зазначено, що проблеми управління та організації освітнього процесу є одними з ключових у педагогічній спадщині Марії Монтессорі. Визначено основні принципи навчання за ідеями Марії Монтессорі: сприяння природному розвитку, взаємодії з «підготовленим середовищем», свободи вибору в «підготовленому середовищі», індивідуальної активності в навчанні, предметності в навчанні. Також у статті представлено принципи управління й організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти на засадах ідей вільного виховання Марії Монтессорі.

Ключові слова: управління; освітній процес; заклад дошкільної освіти; Марія Монтессорі; вільне виховання; принципи; ідеї; педагогічна спадщина.

Постановка проблеми. Нині управління та організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти здійснюється відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту». Зміст освітнього процесу в закладі дошкільної освіти визначається Базовим компонентом дошкільної освіти, що ґрунтується на основних положеннях Міжнародної конвенції ООН про права дитини, Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», інших нормативних актах стосовно дитинства, а також реалізується відповідно до програм розвитку, навчання, виховання дітей «Малютко», «Дитина», «Зернятко», «Українське довкілля», «Дитина в дошкільні роки», що рекомендовані Міністерством освіти і науки України.

Заклад дошкільної освіти має право самостійно обирати програму з комплексу варіантних програм, рекомендованих державними органами управління освітою, вносити до неї відповідні зміни і доповнення, здійснювати експериментальне дослідження за авторською чи будь-якою іншою програмою, методичними рекомендаціями, у порядку, визначеному Міністерством освіти і науки України, розробляти авторські програми відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти. У сучасному закладі дошкільної освіти пріоритетного значення в освітньому процесі набуває питання вдосконалення управління системи навчання й виховання дітей раннього віку і перегляду підходів до підготовки дітей старшого дошкільного віку [9, с. 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зростаючий інтерес до педагогічних ідей і поширення досвіду Марії Монтессорі в освітній галузі сприяв вивченню її педагогічної системи. Різні аспекти виховної системи педагога, її педагогічна діяльність аналізується в широкому спектрі наукових публікацій зарубіжних і вітчизняних учених: О. Адамський, А. Андрушко, М. Богуславський, В. Горюнова, І. Дичківська, Б. Жебровський,

В. Золотоверх, Г. Кольберг-Шредер, Н. Кравець, Р. Крамер, Н. Лубенець, П. Лілард, Т. Михальчук, Т. Мостова, Т. Поніманська, Н. Прибильська, О. Савченко, Е. Стендінг, К. Стрюк, Д. Фішер, Е. Хейнсток, Т. Хелбруг, О. Хілтунен і багато інших.

Мета статті – проаналізувати особливості управління й організації освітнім процесом в закладах дошкільної освіти на засадах ідей вільного виховання Марії Монтессорі.

Викладення основного матеріалу дослідження. Проблеми управління й організації освітнього процесу є одними з ключових у педагогічній спадщині Марії Монтессорі. Більшість педагогів того часу розглядали навчання як передачу знань, розвиток розуму. Однак, на думку Марії Монтессорі, навчання повинно сприяти всебічному розвитку особистості. Педагог зазначала, що: «Навчання розглядають як засіб, який здатен підняти людство і розуміють тільки як розвиток розуму, в той час, як воно має стати джерелом оновлення і творення» [1]. Такі поняття, як «навчання», «освіта», «виховання» педагог у своїх працях трактувала ширше, ніж її попередники.

Марія Монтессорі зазначала, що освіта – це не лише відповідальність учителя, але й природний процес розвитку дитини, який передбачає накопичення досвіду, практичних дій, самостійних відкриттів, що відбуваються, дякуючи навколишньому середовищу [1, с. 14].

Традиційне навчання та виховання Марія Монтессорі трактувала як жорсткий авторитарний вплив на дитину, в ході якого не враховується її природний розвиток і потреби. На думку педагога, урахування дорослими особливої форми психіки дитини допоможе відкрити новий шлях у процесі навчання й виховання, нову форму, яка буде звернена до самої природи людини [4]. Марія Монтессорі зазначала, що будувати й управляти освітнім процесом потрібно так, щоб він відкривав невідоме у психічному, духовному світі дитини. Педагог стверджувала, що: «Дитина має великі можливості. І, якщо ми дійсно прагнемо до перебудови суспільства, метою навчання повинно стати розвиток людських здібностей» [6, с. 5]. Тому, навчання повинно допомагати повністю розкритися психічний потенціал дитини, підтримувати духовний розвиток. Для досягнення цієї мети, Марія Монтессорі пропонувала застосовувати в освітньому процесі нетрадиційні форми навчання й виховання, а також спеціально розроблені принципи і методи, які сприятимуть не тільки кращому засвоєнню наукової інформації, але й покращать життя, відносини в суспільстві, допоможуть побудувати кращий світ [8].

Марія Монтессорі зазначала, що виховання дитини необхідно розпочинати від народження і продовжувати все життя. Педагог слушно зауважувала, що в дошкільному віці (від 0 до 6 років) активність дитини спрямована на формування чуттєвого образу навколишнього світу. Тому, метою виховання відповідного періоду – є оптимізація процесу природного розвитку дитини. Для досягнення даної мети необхідно дотримуватися таких завдань: розвиток уміння концентрувати увагу, контролювати довільні рухи; розвиток сенсорної сфери; розвиток мовлення, навичок письма і читання; ознайомлення з елементарними математичними уявленнями; ознайомлення з уявленнями про навколишній світ; розвиток здатності самостійно обирати, приймати рішення та нести відповідальність за них [5].

На думку педагога, у віці від 6 до 12 років, активність дитини спрямована на пошук місця людини в цьому світі. Метою виховання даного періоду – є формування «усесвітньої свідомості» та почуття відповідальності перед людством. Для досягнення даної мети необхідно розв'язати такі завдання: розвиток системного мислення; виховання екологічного мислення; ознайомлення з науковими знаннями щодо різних сфер як частин єдиного цілого; з'ясування місця людини в цьому світі [5, с. 28].

У наступному віковому періоді (від 12 до 18 років) дитина активно шукає власне місце в суспільстві. Метою виховання цього періоду – є розвиток здібностей особистості для ефективної взаємодії з соціумом. Виховання необхідно спрямувати на: сприяння особистісному розвитку підлітка; створення сприятливих умов для отримання повноцінної освіти [5, с. 31].

Підсумовуючи вищезазначене, виховання, на думку Марії Монтессорі це – допомога всебічному розвитку дитини від самого народження, що веде до кінцевої мети – гармонійних стосунків між людьми. Педагог зазначала, що володіючи «всесвітньою свідомістю» і розуміючи власну «космічну задачу», люди зможуть жити в гармонії один з одним, без війн і соціальних криз [2, с. 14]. Кінцеву мету виховання, Марія Монтессорі окреслила як: «досягнення світової гармонії людства», зазначаючи, що: «Лише через покращання особистості виховання повинно допомогти покращити суспільство» [8, с.71]. Мету і завдання освітнього процесу визначають правила, провідні ідеї, основні вимоги до діяльності та поведінки, які спираються на закономірності педагогічного процесу, тобто на педагогічні принципи.

Науковець М. Сорокова визначила основні принципи навчання за ідеями Марії Монтессорі, а саме [5, с.115–120]:

1. Принцип сприяння природному розвитку. Насамперед, пов'язаний із розумінням Марії Монтессорі природи дитини й особливостей її розвитку. Педагог пояснювала, що будь-яка дитина від народження має власний внутрішній потенціал, джерело творчої енергії, тому здатна до саморозвитку. У процесі саморозвитку дитина немає конкретних цілей, заданих меж і відомих шляхів розвитку. Ці шляхи дитина відшуковує сама, керуючись внутрішніми потребами, імпульсами інтересу до тієї чи тієї діяльності. Дитина розвиває психічні функції, навчається керувати своїми рухами, «будує» індивідуальні якості характеру, тобто стає творцем власних здібностей. Тому, дорослий повинен не заважати дитині вільно рости й розвиватися. Однак це не означає, що дорослий має пасивно спостерігати за діяльністю дитини. Без виховного впливу і педагогічного керівництва природний потенціал дитини може повністю не розкритися. Тому, процесу природного розвитку слід допомагати.

Допомога в саморозвитку зі сторони дорослого має бути дозованою, ненав'язливою, тактовною, з урахуванням зони найближчого розвитку. Це надасть змогу зрозуміти індивідуальні потреби кожної дитини.

2. Принцип взаємодії з «підготовленим середовищем» полягає в тому, що тільки у спеціально підготовленому просторовому і соціальному середовищі дитина здатна повноцінно розвиватися. З перших днів життя, дитина вбирає інформацію про предмети навколишнього середовища і людей за допомогою органів чуття. Пізніше навчається виконувати різні дії з предметами, оволодіває мовленням, засвоює поведінку, традиції, звичаї соціально-культурного середовища, у якому росте. Таким чином, навколишнє середовище є засобом, за допомогою якого можна впливати на дитину. Природний розвиток дитини повинен відбуватися у спеціально підготовленому предметно-просторовому і соціальному середовищі.

3. Принцип свободи вибору в «підготовленому середовищі». Обираючи діяльності дитина керується сильними внутрішніми імпульсами, що спонукають розвиток, оскільки обираючи вид діяльності й працюючи скільки бажає сама, дитина задовольняє внутрішню потребу в розвитку. Проте, як зазначала Марія Монтессорі, не завжди свобода вибору є благом для дитини. Тому, однією з умов реалізації даного принципу є «підготовлене середовище», яке допомагає дитині зробити розумний вибір. У реальності свобода є відносною, оскільки вона обмежується чинниками, що існують у самому підготовленому середовищі: обмеженість дидактичного матеріалу, правила користування матеріалом. Свобода вибору діяльності потребує присутності у

спеціальному середовищі професійно підготовленого дорослого, який здатний у потрібний момент надати необхідну допомогу.

4. Принцип індивідуальної активності в навчанні підтверджується словами Марії Монтесорі, що: «Дитина повинна навчатися засобом власної індивідуальної активності» [5, с. 116]. Індивідуальна активність дитини, на думку педагога, сприяє її психофізичному і соціальному розвитку. У дитини може проявлятися мотиваційна, рухова, мовленнєва, пізнавальна активність та активність у соціальній сфері.

Мотиваційна активність зумовлена тим, що вільний вибір діяльності сприяє розвитку мотиваційної активності. Самостійно обираючи діяльність, дитина приступає до неї з інтересом, зберігаючи власну мотивацію тривалий час. Стійка мотивація до навчання, тобто до пізнання навколишнього світу й оволодіння практичними навичками, розширює перспективи розвитку дитини.

«Підготовлене середовище» і педагог надають можливість проявлятися руховій активності. У середовищі знаходяться матеріали, які спонукають до активної діяльності (вільно рухатись, виконувати конструктивну діяльність). Педагог демонструє зразок раціональної діяльності з матеріалом, а також надає можливість самостійно обирати шляхи виконання завдання. При цьому вдосконалюється як дрібна, так і загальна моторика дитини, розвиваються довільні рухи, мислення, воля, терпіння. Проявляється і розвивається неабияка здатність до концентрації уваги під час виконання будь-якої діяльності, що веде до оптимізації всього процесу розвитку. Вона може самостійно, у різних життєвих ситуаціях, регулювати, контролювати власні дії, рухи, емоції.

Важливого значення набуває мовленнєва і пізнавальна активність дітей. У ході виконання будь-якого завдання дитині дозволяється звертатися з запитаннями до інших дітей і педагогів. На заняттях діти навчаються словесно виражати власні думки, почуття, бажання. Це сприяє розвитку мовлення та комунікативних умінь.

Пізнавальна активність дітей, на думку педагога, розвивається у процесі роботи з дидактичними матеріалами, які підібрані так, щоб навчити їх «робити відкриття» на основі власного досвіду. Дидактичні матеріали, розроблені для засвоєння як природничих, так і гуманітарних наук, повинні бути орієнтиром, розставляти акценти і давати схеми, які діти будуть наповнювати конкретним змістом самостійно. Активність виступає в різних формах: активність у ході наслідування, активність у ході виконання завдання. Тільки активно працюючи дитина набуває навички, досвід.

Важливого значення набуває активність у соціальній сфері, коли дитина готується вступити у соціум. На думку Марії Монтесорі, можливість вільного спілкування, конструктивної взаємодії, взаємодопомоги, показу роботи з матеріалом, пояснення, укомплектування різновікових груп, усе це сприяє розширенню досвіду соціальної взаємодії і розвитку вмінь будувати відношення на основі взаємодопомоги, а не конкуренції.

5. Принцип предметності в навчанні. Навчання дітей дошкільного віку, на думку педагога, повинно спиратися на самостійну діяльність із матеріалами автодидактичного характеру. У процесі цієї діяльності відбувається як розвиток довільних рухів, так й інтелектуальний розвиток. За допомогою власних рук, органів чуття дитина створює власний чуттєвий образ навколишнього світу. Робота з різними предметами розвиває ініціативність, працелюбність. Марія Монтесорі зазначає, що «Дитина, яка працює власними руками – демонструє надзвичайний розвиток і силу характеру» [5, с. 119].

У педагогічній спадщині талановитої Марії Монтесорі існує чимало інших вимог до управління та організації освітнього процесу, тому ми вважаємо доцільним доповнити зазначені принципи такими:

1. Принцип диференційованого підходу в навчанні, що займає особливе місце в системі індивідуалізації навчання. Диференціація навчання передбачає добір і

застосування варіативних завдань, методів і прийомів навчання відповідно до психофізичних особливостей різних за підготовкою груп дітей, урахування їхніх інтересів, здібностей, можливостей. Така форма навчання передбачає підбір завдань для окремої групи учнів, надання їм різних видів допомоги [7, с. 94].

Принцип диференційованого підходу в навчанні тісно пов'язаний із принципом індивідуального навчання. Кожна дитина по-різному сприймає навколишній світ, і це повинен ураховувати дорослий. Тому, освітній процес має бути побудований з урахуванням індивідуальних типологічних особливостей дітей. Педагог має володіти знаннями про психічний розвиток дітей, розуміти процес формування пізнавальних інтересів.

На думку Марії Монтесорі, індивідуалізація навчання проявляється у виборі й застосуванні окремих методів і прийомів навчання в залежності від рівня розвитку дітей, дозування навантаження, застосування завдань різної складності, урахування їхньої підготовленості до виконання завдань, розуміння інтересів, здібностей, особливостей особистості [7]. Отже, основою індивідуального навчання, за ідеями Марії Монтесорі, – є вільний вибір дитини.

2. Принцип раціонального застосування дидактичних матеріалів. Спеціально підготовлене предметно-розвивальне середовище насичене різноманітними предметами. Марія Монтесорі зауважувала, що не всі предмети в плані розвитку, можуть бути корисними для дітей. Дидактичні матеріали мають допомагати дітям упорядковувати уявлення про навколишній світ, отримувати знання та практичні навички, задовольняти власні потреби. Тому, слід навчити дітей підбирати для роботи такі матеріали, які б відповідали їхньому віку, розвитку, інтересам [8, с. 72].

3. Принцип педагогічного оптимізму. Педагог уважала, що навчати потрібно всіх дітей, включаючи тих, які мають відхилення у психофізичному розвитку. На думку педагога, кожна дитина має можливості, здібності, які потрібно розвивати [10, с. 7]. Цей принцип пов'язаний із високим рівнем наукового і практичного знання про потенційні можливості осіб із особливостями психофізичного розвитку. Нині даний принцип застосовується у спеціальній освіті й ураховує педагогічні можливості абілітації та реабілітації дітей і дорослих із особливими потребами, базується на праві кожної людини, незалежно від її особливостей і організаційних можливостей життєдіяльності, бути включеною в освітній процес.

6. Принцип гуманістичної спрямованості педагогічного процесу. Ґрунтується на положенні про безмежну віру в природу дитини, її цінність у цьому світі, орієнтації на ідеал вільної, самостійної, активної особистості. Марія Монтесорі з повагою ставилася до дітей, до їхньої гідності, зазначаючи, що у вихованні потрібно спиратися на те позитивне, що є в кожній дитини [9].

Принципи ідей Марії Монтесорі утворюють цілісну систему, що виявляється в тісному взаємозв'язку й взаємозалежності. Тому, для забезпечення оптимізації та ефективності освітнього процесу педагогу необхідно спиратися не на окремі принципи, а на їх систему.

Важливим аспектом управління та організації освітнього процесу на засадах теорії вільного виховання – є співпраця закладу дошкільної освіти і сім'ї за системою Марії Монтесорі. Оскільки, на думку Монтесорі-педагогів, саме сім'я є домінуючим, а часом і єдиним вихователем дитини [9, с. 7].

Дотримання єдиних принципів виховання, на яких ґрунтується педагогічна система Марії Монтесорі, неможливе без підвищення психолого-педагогічної культури батьків. За педагогічною системою Марії Монтесорі дітей навчають вільно мислити, аналізувати все, що їх оточує. Тому, вони зазвичай особливо гостро реагують на протиріччя у виховних вимогах, які можуть виникнути між сім'єю та закладом

освіти. Обов'язковим завданням закладів освіти, які працюють за системою Марії Монтесорі, – є ознайомлення кожної родини з концепцією розвитку дитини дошкільного віку, яку започаткувала Марія Монтесорі, та пропонують батькам дотримуватися її принципів удома [9].

Співпраця з родиною починається ще до того, як дитину буде прийнято в заклад дошкільної освіти. Спочатку батьків знайомлять із технологією Марії Монтесорі. Якщо батьки приймають цю технологію, то вони стають зацікавленими учасниками формування особистості свого малюка за Марією Монтесорі. У Монтесорі-садках говорять: «Якщо ви бажаєте віддати свою дитину «на збереження» і вам потрібен садок, у якому дитину виховують без втручання батьків, то вам не варто записувати дитину до нас» [10, с. 8]. Щоб уникнути згодом конфліктів і протиріч, батьки проходять своєрідне тестування на виявлення прийняття ідей, принципів і цілей виховання за технологією Марії Монтесорі.

Монтесорі-педагог, плануючи власний робочий день, обов'язково передбачає не менше півгодини на консультації та бесіди з батьками. Обов'язковим є знайомство батьків з усіма педагогами, які працюють з їхніми дітьми [4, с. 60].

Співпраця закладу дошкільної освіти і сім'ї за педагогічною технологією Марії Монтесорі дає змогу згуртувати педагогів і батьків групи в колектив однодумців. Оскільки прийняття батьками ідей і принципів виховання, на яких ґрунтується педагогічна система Марії Монтесорі, а отже, дотримання їх у родинному вихованні створює умови для ефективного гармонійного розвитку кожного вихованця у природному для нього темпі, формування вільно мислячої, ініціативної, самодостатньої особистості.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, принципи, зміст і напрями побудови, управління та організації освітнього процесу на засадах ідей вільного виховання Марії Монтесорі, створюють гармонійну цілісність, забезпечують єдність цього процесу, сприяють формуванню всебічно і гармонійно розвинутої особистості дитини дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Бондар В. І. Психолого-педагогічні основи розвитку дітей в системі М. Монтесорі / В. І. Бондар, А. М. Ільченко. – Полтава : РВВ ПДАА, 2009. – 252с.
2. Борисова З. Спадщину Марії Монтесорі сучасним дошкільним закладам / З. Борисова, Р.Семернікова // Дошкільне виховання. – 1996. – № 5. – С. 14–15.
3. Грядовкіна Ж. Через дію до пізнання : Монтесорі-підхід до організації предметно-маніпулятивної діяльності малюків / Ж. Грядовкіна, О. Решетняк // Дошкільне виховання. – 2016. – № 1. – С. 15–19.
4. Даниленко В. Коштовна спадщина Марії Монтесорі / В. Даниленко, В. Тригубенко // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2002. – № 6. – С. 59–61.
5. Дичківська І. М. М. Монтесорі : теорія і технологія / І. М. Дичківська, Т. І. Поніманська. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2009. – 304 с.
6. Жебровський Б. Марія Монтесорі і українська освіта ХХ-ХХІ століття / Б. Жебровський // Вихователь-методист у дошкільному закладі. – 2011. – № 8. – С. 4–9.
7. Ільченко А. М. Особистісно-орієнтований підхід до виховання у педагогічній спадщині М. Монтесорі / А. М. Ільченко // Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі : наук.-метод. зб. : Вип.8. – Т. I / за ред. В. І. Бондаря, В. В. Засенка. – Київ, 2006. – С. 94–97.
8. Калініченко Т. Розвиток особистості учня у системі вільного виховання / Т. Калініченко // Особистісно орієнтоване навчання і виховання учнівської та студентської молоді : зб. наук. праць. – Вип. 5. – Кривий Ріг : ІВІ, 2004. – С. 70–74.
9. Лихолетова В. Монтесорі-педагогіка і сучасна дошкільна освіта / В. Лихолетова, Н. Черненко, О.Сливка // Дитячий садок. – 2013. – № 8 : Вип. 2. Фантазії вихователя. – С. 4–12.
10. Пряженцева Т. Монтесорі-заклад: досвід організації діяльності / Т. Пряженцева // Дошкільне виховання. – 2014. – №9. – С. 6-8.

References

1. Bondar V. I., Pchenko A.M. (2009) *Psychological and pedagogical bases of children development in the system of M. Montessori*. – Poltava : RVV PDAA. (in Ukr.)

2. Borysova Z., Semernikova R. (1996) Inheritance of Maria Montessori to modern preschool establishments. *Preschool Education*, 5, 14-15 (in Ukr.).
3. Hryadovkina G., Reshetnyak O. (2016) Through the action to the cognition: Montessori approach to the organization of kid's subject-manipulation activity. *Preschool Education*, 1, 15-19 (in Ukr.).
4. Danylenko V., Tryhubenko B. (2002). Precious inheritance of Maria Montessori. *Foreign literature in educational establishments*, 6, 59-61 (in Ukr.).
5. Dychkivska I.M., Ponimanska T.I. (2009) *M.M. Montessori: theory and technology*. – Kyiv: «Word» (in Ukr.).
6. Gebrovskiy B. (2011) Maria Montessori and Ukrainian education XX-XXI century. *Teacher in preschool establishment*, 8, 4-9 (in Ukr.).
7. Ilchenko A.M. (2006) Personal-oriented approach to the education in pedagogical inheritance of M.Montessori. *Didactic and socio-psychological aspects of corrective work in special school*, 8, 94-97. (in Ukr.).
8. Kailnichenko T. (2004) The Development of pupil's personality in the system of free education. *Personal-oriented education of pupils and students*, Vol.5., 70-74. – Kryvyj Rih: IBI (in Ukr.).
9. Lykholetova V., Chernenko N., Slyvka O. (2013) Montessori pedagogy and modern preschool education. *Kindergarten*, 8(2), 4-12 (in Ukr.).
10. Pryagenceva T. (2014) Montessori-establishment: experience of activity organization. *Preschool Education*, 9, 6-8 (in Ukr.).

Abstract. *MYKHALCHUK O.O. Management and organization of educational process in preschool establishments on the principles of ideas of free education of Maria Montessori.*

Introduction. *Nowadays the priority value of modern preschool establishment is the question of improvement of management of the educational system of early preschool age children and revision of approaches of training of senior preschool age children.*

Purpose of the article is to analyse the features of management and organization an educational process in preschool establishments on the principles of ideas of free education of Maria Montessori.

Results. *Problems of management and organization of educational process are one of key in the pedagogical inheritance of Maria Montessori. Most teachers of that time examined education as transmission of knowledge and the development of mind. Maria Montessori marked that «... education examine as a mean which is able to heave up humanity and understand only as development of mind, while it must become the source of update and creation».*

Traditional education Maria Montessori interpreted as hard authoritarian influence on a child, during which it is not taken into account the natural development and necessities. In her opinion, the account by adults the special form of psyche of child will help to open a new way in the process of education, new form which will be turned to nature of man.

Maria Montessori marked that to build and manage an educational process it is needed so that it opened unknown in the psychical, spiritual world of child. She asserted that a child has large possibilities. And, if we indeed aspire to re-build the society, the purpose of education must become the development of human capabilities.

Therefore, education must help fully to open up psychical potential of child, to support spiritual development. Maria Montessori suggested to use in an educational process the untraditional forms of education, and also specially developed principles and methods which will be instrumental in not only the best mastering of scientific information but also will improve life, relations in society, will help to build the best world.

Conclusion. *Consequently, principles, maintenance and directions of construction, management and organization of educational process on principles of ideas of free education of Maria Montessori, create harmonious integrity, provide unity of this process, promote of formation comprehensively and the harmoniously developed personality of child of preschool age.*

Key words: *management, preschool education, Maria Montessori, free education, educational process; principles; ideas; pedagogical heritage.*

*Одержано редакцією 19.09.2018
Прийнято до публікації 23.09.2018*